

Posudek na rukopis kolektivní monografie *Za obrysy média: Literatura a medialita*

Kniha devíti autorek a autorů předkládá nárys mediální teorie literatury – důrazem na pojem média, jeho genealogii a místo v myšlení o literatuře se snaží začlenit otázky mediality do literární vědy. Pole mediality (mediálních podmínek literatury) je zde přitom chápáno velmi široce; zahrnuje materialitu komunikace a textu, sémiotické a hermeneutické procesy a akty, kognitivní, estetickou i afektivní rovinu vytváření či recepce literárního díla. Hlavním východiskem práce je problém genealogie pojmu média ve smyslu jeho zpětné rekonstrukce, tj. hledání a kritické přehodnocení takového myšlení o literatuře, které explicitně pojmu média či konceptuálního aparátu mediální teorie nevyužívá či nevyužívalo, zejména z historických důvodů. Tato retrospektivní analýza literární teorie, resp. jejich vybraných kapitol, není pouhým mapováním absence pojmu ve snaze starší přístupy překonat či poukázat na jejich limity, není ani anachronickou projekcí dnes dominantních témat do tradiční filosofie či literární vědy, nýbrž umožňuje autorskému kolektivu produktivně propojit historické a teoretické aspekty literárního výzkumu. Současně přitom aktualizuje řadu dnes upozaděných přístupů k literární komunikaci.

Třináct kapitol knihy je rozčleněno do tří oddílů a rámováno úvodní studií a závěrečnou úvahou. První tři kapitoly detailněji rozvádějí problém terminologie a genealogické definice média, nastíněný v úvodu, zaměřují se přitom primárně na relevantní oblasti české teorie literatury, umění a estetiky a jejich tázání po materiálnosti jazyka. Další tři kapitoly rozšiřují perspektivu směrem k zahraničním, zejména německým a francouzským oblastem literární teorie, a také mimo její vlastní pole směrem k filosofickým, antropologickým a uměnovědným přístupům. Zbývajících sedm kapitol navazuje na tyto dva, v jistém smyslu „přípravné“ oddíly a věnuje se rozmanitým aspektům literatury coby média: vztahu gesta a techniky, vztahu literární teorie i tvorby k teorii informace, kybernetice či teorii systémů, problematice technického aparátu či postupům a teoriím intermediality. Jakkoli lze jednotlivé kapitoly číst jako samostatné studie, kniha je pečlivě editorsky promyšlena a zpracována, má logickou strukturu a posloupnost a její jednotlivé části jsou v zásadních bodech provázány a navazují či odkazují na sebe. Vědecká hodnota, tematické zaměření i styl jednotlivých příspěvků jsou vzájemně vyvážené: na knize je

třeba ocenit nadstandardní péči editorů, neboť podobná míra soudržnosti nebývá u kolektivních monografií vždy pravidlem.

Vzhledem k rozsahu i tématu knihy může čtenáře zarazit absence některých dílčích témat, koncepcí a přístupů. Sám bych při podobném důrazu na mediální podmínky literatury očekával výraznější zastoupení kupř. problematiky psané a mluvené řeči (Havelock, Goody, Ong, Frye...), tematizaci hranic uměleckého a neuměleckého textu či komunikace (Foucault a nový historismus...), otázku digitálních metod výzkumu literatury, či těsnější dialog mezi literární teorií a oblastí software studies a platform studies. Rozumím však tomu, že kniha nechce být přehledovou učebnicí, logicky respektuje badatelská zaměření autorek a autorů a zejména se věnuje látce, která rezonuje s tradicí uvažování o literatuře v českém prostředí.

Vedle originálního metodologického přístupu lze právě v novém zhodnocení české literárněvědné tradice spatřovat základní přínos knihy. Jakkoli lze za primární publikum knihy považovat právě literární teoretiky a historiky či studenty těchto oborů, kterým otevírá nová pole bádání a nabízí produktivní metody a nástroje dalšího výzkumu, trůfám si odhadnout, že se stane významným referenčním bodem i pro obory příbuzné, jako jsou mediální studia, kulturní a sociální studia, filosofie, antropologie či dějiny a teorie umění. Rukopis kolektivní knihy *Za obrysy média: Literatura a medialita* proto jednoznačně doporučuji k vydání.

Mgr. Tomáš Dvořák, Ph.D.

FAMU v Praze

14. června 2020